

Streszczenie popularne

Nie tylko językoznawcy, ale również filozofowie, biolodzy, antropolodzy i badacze innych dziedzin zadają pytania o pochodzenie i rozwój tak skomplikowanego systemu semiotycznego jakim jest ludzki język. Jaki jest związek między pojęciem i słowem je oznaczającym? Na ile języki odzwierciedlają kulturę ludzi, którzy się nimi posługują? Dlaczego, mimo że języki ciągle ewoluują w różnych kierunkach, nadal istnieją między nimi znaczne podobieństwa? Niniejszy projekt inicjuje program badawczy, który przybliży odpowiedź na te pytania pokazując ścisły związek języka z domeną ludzkiego ciała, która stanowi naturalne, zawsze dostępne źródło dla konstrukcji i organizacji pojęć bardziej złożonych i abstrakcyjnych. Zbadamy znaczną liczbę języków świata, zarówno te znajome z obszaru Europy i Azji, jak i mało poznane języki Afryki, Ameryki Południowej i Nowej Gwinei, by prześledzić w nich różnorodne konteksty użycia nazw części ciała: takie, w których odnoszą się do konkretnych części ciała i takie, gdzie mają inne, przenośne znaczenia. Na przykład, wyraz *głowa* (*główka*) może oznaczać część ciała, ale nie w wyrażeniu *głowa rodziny*, w którym odnosi się do osoby, czy w wyrażeniu *główka kapusty*, gdzie odnosi się do rzeczy. Takie przenośne znaczenia wyrazów występują w różnych językach świata i mogą odnosić się do różnorodnych sfer ludzkiej aktywności, uczuć, rozumowania czy rzeczy. Zbadamy, dlaczego niektóre z tych użyc powtarzają się w różnych językach, a inne są unikatowe. Efektem długoterminowego projektu będzie seria monografii w języku angielskim, której każdy tom poświęcimy analizie innej części ciała. Obecny trzyletni projekt skupi się na terminie ‘głowa’ i jego ekwiwalentach w innych językach. Zaczniemy naszą pracę od tego leksemu zgodnie naturalnym, kognitywnym porządkiem “z góry na dół”, który przejawia się między innymi tym, że w niektórych językach wyraz ‘głowa’ może oznaczać ‘początek’.